

Statutul fonematic al palatalelor [k', g'] și unele aspecte conexe

Ocluzivele palatale românești [k', g'] și ocluzivele velare [k, g] pot fi interpretate ca foneme independente sau ca alofone ale fonemelor /k, g/.

Autorul aduce câteva argumente pentru cea de a doua interpretare:

– înrudirea fonetică a ocluzivelor [k', g'] și [k, g] și relația sintagmatică a acestor consoane cu vocalele următoare permite participarea lor la seriile de consoane nepalatalizate – palatalizate [t – t', d – d', n – n' ... k – k', g – g'];

– gradul de palatalizare al ocluzivelor velare [k, g] urmate de (semi)vocalele anterioare variază de la velare mai mult sau mai puțin palatalizate la palatalele [k', g'], atât în varianta ardelenescă a pronunțării literare, cât și pronunțarea literară în fonetică sintactică;

– raportul dintre [k', g'] și [k, g] este asemănător raportului dintre fricativa palatală [h'] și fricativa glotală [h], care sunt considerate, în general, ca variante ale fonemului /h/.

Această interpretare permite explicarea restricției distribuționale a acestor consoane ca alofone: [k', g'] precedă (semi)vocalele anterioare [e, i, e, i], iar [k, g] precedă vocalele posterioare nelabiale ă, î. Între ocluzivele palatale [k', g'] și vocalele palatale [e, i] există o interrelație reciprocă: ultimele asimilează consoanele velare precedente (în cuvântul fonetic), iar caracterul acut al consoanelor palatale determină realizarea acută a vocalelor următoare.